

Секція. 12.

МОРСЬКЕ ТРАНСПОРТНЕ ПРАВО

УДК 347.79

ПРОБЛЕМА ПРАВОВОГО ПІДґРУНТЯ ДІЯЛЬНОСТІ ФІРМ З ОЗБРОЄНОЇ ОХОРОНИ СУДЕН

Сандюк Г.О., канд. юрид. наук, Дубинський О.Ю., канд. юрид. наук, доцент,
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв

Проблема протидії піратам на морі є актуальною для нашої країни, оскільки громадяни України багато разів були жертвами піратів, українські судно- та вантажовласники ризикують своїм майном на морі і, на решті, українські громадяни бувають працівниками іноземних охоронних фірм.

Відповідно до Конвенції ООН з морського права 1982 року, учасниками якої є 167 країн світу та Євросоюз, екіпаж торговельного судна не може бути озброєний. Табельна зброя передбачена лише для капітана судна. Зрозуміло, що це призводить до ситуації, коли екіпаж судна не в змозі здійснювати ефективний супротив піратам.

Одним із способів забезпечити судно, вантаж, екіпаж та пасажирів від нападу піратів є наймання приватної фірми, яка має право на надання послуг озброєної охорони, що супроводжує судно у небезпечних з точки зору нападів районах Світового океану. За законодавством України така діяльність не може здійснюватися. При цьому озброєна охорона суден приватними фірмами вважається ефективним, хоча і дорогавартісним, способом попередження та боротьби із піратськими нападами.

За законодавством більшості країн світу торговельному судну не надають дозволу на захід до порту, якщо на борту є озброєні люди (окрім капітану судна). Тому охоронні фірми вдаються до використання плавучих збройних баз – суден, які постійно знаходяться у відкритому морі. Таким чином, здебільшого працівники охоронної фірми піднімаються на борт торговельного судна клієнта неозброєними, отримують зброю з плавучої бази у відкритому морі, перед заходом у порт іноземної держави здають зброю назад на базу. Таким чином вдається уникати порушення національного законодавства країни порту та міжнародних конвенцій. За законодавством деяких країн, наприклад, Індії, захід судна до порту з озброєною охороною дозволяється, однак вся зброя декларується та здається до спеціального приміщення на судні, яке опечатується. \

Виникає питання, чи узгоджується існування таких плавучих баз із зобов'язаннями країн – учасниць Конвенції ООН з морського права 1982 року, а таких на сьогоднішній день 167 та Євросоюз у цілому, тобто більшість країн світу.

Фірми, які надають послуги з охорони судна, теоретично простіше можуть бути зареєстровані у країнах, які не є учасниками Конвенції ООН з морського права 1982 року, тому не пов'язані вищезазначеними зобов'язаннями (наприклад, в США, Туреччині, Ізраїлі тощо). Хоча на практиці існують фірми зареєстровані і на Мальті, яка є учасницею Конвенції ООН з морського права.

Такий вид послуг пропонують кілька десятків міжнародних компаній, які займаються безпекою морського судноплавства. [3]

Ліцензію на охоронну діяльність суден повинна мати як фірма у цілому, так і її окремі працівники – на носіння зброї.

Озброєна охорона повинна вживати заходи для того, щоб пірати не змогли висадитися на борт судна. За внутрішніми інструкціями, які надаються працівникам охоронних фірм, як тільки нога пірата торкнулася палуби, всі вони разом з екіпажем та пасажирями повинні відступити до так званої «цитаделі» - приміщення на судні, завчасно підготовленого для досить тривалого ізольованого перебування у ньому людей.

Таким чином, на сьогоднішній день відсутні міжнародні договори, які регулюють діяльність приватних фірм, які надають послуги з озброєної охорони суден. Діяльність таких фірм врегульована на національному рівні лише у деяких нечисленних країнах світу. Вищезгадані приватні судна-плавучі збройні бази, що постійно знаходяться у відкритому морі, мають право на існування лише у тому випадку, якщо це відповідає законодавству країни прапора такого судна. Інакше вони самі можуть мати ознаки піратського судна. Судячи з того, що світова спільнота не тільки не протидіє існуванню таких фірм, але в цілому схвально сприймає їх послуги, варто врегулювати їх статус на міжнародному рівні.

Список літератури:

- 1) Конвенція Організації Об'єднаних Націй з морського права [електронний ресурс]: Міжнародний документ від 10.12.1982 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України – Законодавство України. – Режим доступу: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf
- 2) Ізотов В.І. Безпека комунікації на морі: навч. Посіб. / В.І. Ізотов, Н.В. Кулалаєва, В.О. Михайлюк / під ред. В.О. Михайлюка. – Миколаїв: НУК, 2013. – 416 с.
- 3) Будаков М. Вооруженная защита судна от морских пиратов: миф или панацея? / М. Будаков [електронний ресурс]: Украинская правда. – 13.10.2010 – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/rus/columns/2010/12/13/5628650/> (дата звернення 12.09.2017) – Назва з екрана.

УДК 341.1

МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ОКУПОВАНОЇ ЧАСТИНИ ЧОРНОГО МОРЯ**Ломжець Ю. В., кандидат політичних наук, доцент***Національний університет кораблебудування, м. Миколаїв*

20 лютого 2014 року Російська Федерація розпочала фактичну реалізацію плану збройної агресії проти України на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, в наслідок якої частина території України була окупована.

Відповідно до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» від 15 квітня 2014 р. тимчасово окупованою територією визначається:

1) сухопутна територія Автономної Республіки Крим та міста Севастополя, внутрішні води України цих територій;

2) внутрішні морські води і територіальне море України навколо Кримського півострова, територія виключної (морської) економічної зони України вздовж узбережжя Кримського півострова та прилеглої до узбережжя континентального шельфу України, на які поширюється юрисдикція органів державної влади України відповідно до норм міжнародного права, Конституції та законів України;

3) повітряний простір над даними територіями.

Внаслідок окупації Автономної республіки Крим виникли проблеми у визначенні правового статусу і режиму окупованих територій на міжнародному рівні [1].

Чорне море є «замкненим або напівзамкненим» морським басейном. Серед ознак, що характеризують такі моря, особливе місце займає географічна ознака. Чорне море, оточене шістьма державами, сполучене з іншими морями через Чорноморські протоки, повністю відповідає характеристиці «замкненого або напівзамкненого» моря, передбаченого в Конвенції ООН з морського права 1982 року. До факторів, які формують статус Чорного моря, відносяться також його геополітичні, економічні і історичні характеристики.

Правовий статус Чорного моря характеризується наступними основними рисами. По-перше, це морський басейн, на який, поширюється дія всіх універсальних принципів і норм міжнародного морського права. По-друге, в рамках "замкненого або напівзамкненого моря" особливо виділяється обов'язок прибережних держав співпрацювати у вирішенні регіональних проблем. По-третє, Чорне море наділене спеціальним проливним режимом торгового і військового судноплавства. Таким чином, Чорне море є унікальним морським басейном по гідрографічним, гідробіологічним і екологічним характеристикам, що обумовлює деякі особливості охорони його водного середовища [4].

В даний час визначення правового статусу і режиму Чорного моря здійснюється правовими засобами в рамках національного законодавства Причорноморських держав і за допомогою міжнародних угод.

На міжнародному рівні регулюються:

- регулювання рибальства та інших морських промислів;
- міжнародно-правовий режим дна і надр;
- міжнародно-правовий режим наукових досліджень, що має на меті забезпечити сприятливі умови для проведення багатосторонніх досліджень моря, а також атмосфери і космосу з морських акваторій;
- міжнародно-правовий режим акваторій океану полягає в правовій регламентації внутрішніх морських вод кожної держави, котра має вихід до моря, територіальних вод і вод відкритого моря;
- міжнародно-правовий режим торговельного судноплавства;
- міжнародно-правовий режим військового мореплавства [5, с. 466].